

תוכנית "אופיר"

מודל לימודים כחלק ממודל שירות הקבע

תוכנית "אופיר" הכוללת לימודים אקדמיים, טכנולוגיים והתמחויות מקצועיות תוך כדי שירות בחיל הטכנולוגיה והאחזקה, מדגישה כיצד שילוב לימודים כחלק מובנה ובלתי נפרד משירות הקבע הוא אמצעי הכרחי לשיפור תנאי השירות בעיני הפרט

בשנים האחרונות מנסה הצבא לשפר את תנאי השכר, ולהציע מענקי חתימה לחלק ממשירתי הקבע. עם זאת, כאשר שואלים נגד צעיר או קצין בקבע הראשוני לפני שחרור מדוע אינו רוצה להמשיך בשירות, אחת התשובות השכיחות היא הרצון ללמוד ולהתקדם. מכיוון שכיום אין ודאות למשרתי הקבע הצעירים כי ימשיכו לשירות קבע מובהק, קל להבין מדוע הם חשים שנשארו מאחור לאחר השחרור לעומת חבריהם שהחלו כבר לרכוש השכלה גבוהה.

כדי להתמודד עם האתגרים האלה נבנתה בחיל הטכנולוגיה והאחזקה תוכנית "אופיר" היוצרת משוואה חדשה בשירות הקבע: לימודים כחלק מובנה ובלתי נפרד מן השירות. מתכונת הלימודים במסגרת התוכנית מותאמת לאופי השירות, וההיקף שלה הוא חצי יום או יום

מודל הקבע הצעיר מציב אתגרים לא פשוטים בפני המופקדים על שמירת כוח אדם איכותי ומקצועי בשירות. לאחר המעבר לפנסיה צוברת נהפכה היציאה מן הצבא לאזרחות לקלה ופשוטה יותר. שכרם של המשרתים בקבע הראשוני נמוך יחסית, בייחוד זה של הנגדים. הביטחון התעסוקתי אינו כפי שהיה בעבר, וקיים שער היפרדות בתום שבע שנות קבע ראשוני. במשוואה החדשה של שירות הקבע העבודה קשה, לעתים במשך שעות רבות ביום וברמת פעילות גבוהה, אך תנאי השכר והשירות נמוכים יחסית ואין ודאות להמשך שירות בקבע המובהק. בתנאים האלה, השארת הטובים בשירות לאחר התחייבות מוקדמת, ואפילו מימוש ר' (קבע ראשוני) - הפכה למשימה קשה מאוד.

חלוקת תעודות תוכנית "אופיר". מסלולי הלימודים בתוכנית "אופיר" מחולקים על-פי השכלתו של משרת הקבע

העקרונות של התוכנית עבור נגדים הם:

- כניסה למסלול בתחילת הקבע הראשוני (שנה עד שלוש שנים בשירות קבע). האוכלוסייה העיקרית שעבורה נבנתה תוכנית "אופיר" היא נגדים בקבע הראשוני. מעבר לערך עבור הפרט והחשיבות של התוכנית כאמצעי להגברת הנכונות לחתום קבע לטווח הארוך, לימודים בגיל צעיר מאפשרים את ניצול ההכשרה הנרכשת לאורך זמן במסגרת צבאית, למשל קציני בטיחות בתעבורה ועוד.
 - תואר טכנאי כאבן יסוד במסלול מבחינת הקידום המקצועי ותנאי השירות. בחיל הטכנולוגיה והאחזקה יש משקל רב וערך גבוה לידע הנרכש בלימודים טכנולוגיים. כמו כן, נגדים בעלי תעודת טכנאי ומעלה מקבלים תוספת שכר.
 - עידוד לימודי הנדסאי באמצעות מסלול נוח יותר לתואר ראשון. מסלולי הלימודים בתוכנית מחולקים על-פי השכלתו של משרת הקבע. לבעלי תעודת בגרות (ולבוגרי 12 שנות לימוד מעל גיל 30) מוצע מסלול לתואר טכנאי והנדסאי - בשילוב מכינה במקרה הצורך.
- לאחר קבלת תעודת הנדסאי ניתן להמשיך באחד מן המסלולים הבאים:
1. השלמת לימודים לתואר ראשון עבור הנדסאים.
 2. לימודים לתעודת הוראה במסגרת מסלול ייחודי לבעלי תעודת הנדסאי בשיתוף משרד החינוך.
 3. לימודים לתעודה מקצועית המוכרת על-ידי משרד הכלכלה.

הלימודים בתוכנית "אופיר" תורמים להעלאת הערך והאטרקטיביות של השירות עבור משרת הקבע

תוכנית "אופיר" - הרחבה לאוכלוסיית הקצינים

כיום, מסלולי הלימוד המוצעים לקצינים על-ידי המערכת הצבאית כוללים לימודים מלאים, אך המכסות ללימודים האלה מצומצמות מאוד בשל עלותן הגבוהה. לימודים תוך כדי השירות אינם פשוטים לקצינים בשל הצורך בזמינות גבוהה ליחידה, המרחק ממקום השירות למוסדות הלימוד ושעות לימודים שאינן תמיד נוחות. ניתן להרחיב את מתכונת תוכנית "אופיר", ולהכליל בה גם את אוכלוסיית הקצינים. מסלול הלימודים המתאים עבור הקצינים - הן מבחינת מרכיבי התפקיד והן מבחינת מבנה תגמול השכר - הוא לימודי התואר הראשון. החלופה הפשוטה ביותר לתחום לימודים עבור הקצינים, היא אחת מתוכניות הלימוד המותאמות לאנשים עובדים (מתכונת חצי יום בתוספת יום שיש, או יום מלא בשבוע). מכיוון שמרכיבי התפקיד של הקצינים כוללים נושאים ניהוליים וארגוניים, התחומים הרלוונטיים ללימודים עבור קציני חיל הטכנולוגיה והאחזקה הם: לוגיסטיקה, משאבי אנוש, מנהל עסקים ועוד.

סא"ל מירי מזרחי, קצינת הטכנולוגיה והאחזקה בעוצבת סיני

רס"ן ד"ר אלכס בלכמן, רמ"ד חדשנות וטכנולוגיה במפקדת קצין הטכנולוגיה והאחזקה הראשי

רס"ם שרון כהן, ראש תוכנית "אופיר" במפקדת קצין הטכנולוגיה והאחזקה הראשי

בשבוע. הלימודים נוחים ונערכים יחד עם משרתי קבע נוספים באזור הגיאוגרפי של השירות, שיוצרים קהילה לומדת ותומכת. הלימודים אינם פוגעים בשכר כפי שקורה באזרחות. לתוכנית כמה עקרונות עיקריים:

1. לימודים כחלק מובנה ובטלי נפרד מן השירות.
2. מסלול לימודים לכלל אנשי הקבע בהתאם להמלצת המפקדים כמרכיב מרכזי בשיפור המקצועיות ובנכונות לחתום קבע לטווח הארוך.
3. מסלול אישי לכל איש קבע בהתאם לנתונים האישיים ולהעדפות (מסלול מקצועי או אקדמי).
4. חלוקה למסלול אקדמי ולמסלול מקצועי (התמחויות) בהתאם למכסות, לצורכי המערכת ולהעדפות הפרט.

בשורה התחתונה - הלימודים בתוכנית "אופיר" תורמים להעלאת הערך והאטרקטיביות של השירות עבור משרת הקבע. זאת באמצעות יצירת הזדמנויות טובות יותר להתקדם במהלך השירות הצבאי ולאחר מכן.

תוכנית "אופיר" - נגדים

ב-2013 יצאה לדרך תוכנית "אופיר" לנגדים, שבמסגרתה נפתחו עד כה 44 כיתות לימוד. התוכנית מתחלקת לשלושה מסלולים עיקריים:

1. לימודים לתעודת טכנאי או הנדסאי בהתמחויות שונות: מכונאות רכב, צמ"ה (ציוד מכני הנדסי), תו"ן (תעשייה וניהול), משא"ן (משאבי אנוש) ועוד.
2. לימודים אקדמיים בתחומי כלכלה ומנהל עסקים.
3. לימודי תעודה מקצועיים המוכרים על-ידי משרד הכלכלה: קניינות ורכש, ממונה בטיחות, הנדסת איכות, ניהול מוסכים, שמאי רכב ועוד.

בתוכנית למדו ב-2016 כ-550 נגדים, ומספרם גדל ב-2017 לכ-620.

האפשרות לבנות תוכנית לימודים ייעודית, המותאמת לצורכי הקצינים, פשוטה יותר עבור הקצינים במערך ההנדסי. הקצונה ההנדסית עוברת כיום קורסים והשתלמויות רבות בכניסה לתפקיד - עד 10-12 שבועות הכשרה בתחומי הטכנולוגיה והניהול. חלק גדול מן ההכשרות מועברות ברמה אקדמית.

בשנת 2018 חיל הטכנולוגיה והאחזקה מתכנן להניע שתי תוכניות לימודים מרכזיות לאוכלוסיית הקצונה ההנדסית. התוכנית הראשונה כוללת לימודים לתואר שני בהנדסה תוך כדי שירות לאורך השנתיים הראשונות בשירות הקבע. התוכנית מיועדת להקנות ידע אקדמי ויישומי מתקדם שימש את שדרת הפיקוד העתידית במגזר ההנדסי בהמשך השירות הצבאי.

התוכנית השנייה כוללת השתלמות מעמיקה בתחומי הנדסת מערכות שחלקה ייערך בארץ וחלקה יכלול קורס מרוכז באחת האוניברסיטאות המובילות בחו"ל. התוכנית מיועדת לקצינים בעלי וותק של מספר שנים בקבע הראשוני. מטרת התוכנית היא לאפשר קבלת ידע מערכתי ורוחבי בתחומי ההנדסה כבסיס לקידום אישי, מקצועי וניהולי של הקצינים בהמשך דרכם במסגרת הצבאית.

סיכום

תוכנית "אופיר" מייצרת משוואה חדשה, שבה הלימודים הם חלק מובנה ובלתי נפרד מן השירות. הלימודים הם שיפור משמעותי של תנאי השירות בעיני הפרט, ומנוף להגברת הנכונות לחתום על שירות קבע לטווח הארוך. ההשכלה במסגרת התוכנית שווה בעיני הפרט יותר מכסף, ויש אנשי קבע המעדיפים ללמוד בתוכנית מאשר לקבל מענקים כספיים. אנחנו מציעים להרחיב את תוכנית "אופיר", ולאמץ אותה כחלק ממדיניות כלל צה"ל לטיפול במשרתי הקבע.

ניתן לשקול הקמה של מסגרת אקדמית התואמת את נושאי העיסוק של הקצינים בתחומי ניהול מערכות אחזקה. המתכונת הזאת תכלול מרכיבים של ניהול, לוגיסטיקה, טכנולוגיה ועוד. אם הולכים בדרך זאת, ייתכן שהתכנים הנלמדים בהשלמה החילית יכולים להתאים לקבלת קרדיט אקדמי במסגרת התוכנית.

תוכנית "אופיר" - קצונה הנדסית

יותר ממחצית מן הקצינים בחיל הטכנולוגיה והאחזקה הם עתודאים שסיימו את התואר הראשון לפני הגיוס. אמנם לקצינים האלה יש כבר תואר אקדמי, אך האתגרים שניצבים בפניהם במהלך שירות החובה ושלוש שנות ההתחייבות מוקדמת לקבע הם לא פשוטים, ודומים במידת-מה לאתגרים של אוכלוסיית חילות השדה. האוכלוסייה ההנדסית נמצאת במגע עם תעשיות אזרחיות ועם חברים לספסל הלימודים שעובדים בתעשייה. מכיוון שגם בשירות הקבע לא ניתן להשוות את תנאי השכר והשירות לאלה של תעשיית ההיי טק, נדרש לבחון שיפור הערך בשירות גם עבור האוכלוסייה הזאת באמצעות לימודים במהלך שירות.

מגמת הכשרות הנדסיות באקדמיה הטכנולוגית של צה"ל בבה"ד 20 מקיימת קורסים והשתלמויות עבור אוכלוסיית המהנדסים. בשנים האחרונות נערכו במגמה כמה הכשרות המקנות קרדיט אקדמי במסגרת השירות. על-פי משווי הבוגרים, הלימודים הם בעלי ערך יכולים להשפיע על המוטיבציה לשירות לאורך זמן.

בדומה למגזר השדה, האפשרות הפשוטה ביותר היא התבססות על תוכנית קיימת לתואר שני בתחומי תעשייה וניהול, מנהל עסקים, הנדסת מערכות וכדומה. עם זאת, תוכנית ייעודית תשפר באופן משמעותי יותר את המקצועיות של הקצינים במערך ההנדסי תוך התאמה מדויקת למרכיבי התפקיד.

הרצאה במסגרת התוכנית. התכנים הנלמדים במסגרת הקורס בבה"ד 20 אינם שונים מאלה שנלמדים בקורס האקדמי

